?agirdl?rin n?tic?l?ri yüks?l?c?k, mü?lliml?rin inki?af?na ciddi t?kan ver?c?k, valideynl?ri t?dris prosesin? c?lb ed?c?k

2018-2019-cu t?dris ilind?n Az?rbaycanda 1-ci sinifl?r üzr? ehtiyat d?rslikl?rin t?tbiqin? ba?lan?l?b. Haz?rda birinci sinfin "Az?rbaycan dili" v? "Riyaziyyat" d?rslikl?rinin ölk? s?viyy?sind? 123 sinifd? pilot layih? üzr? s?na?? h?yata keçirilir. S?naq m?rh?l?si 3000-? yax?n u?a?? ?hat? edib. 123 sinfin 48-i ??h?r, qalanlar? is? rayon m?kt?bl?rind?n seçilib. 2-ci sinif üçün d?rslikl?rin haz?rlanmas? prosesi is? davam edir. Növb?ti t?dris ilind? h?min d?rslikl?r d? s?naqdan keçiril?c?k. Rus bölm?si üçün is? "Riyaziyyat" v? "Az?rbaycan dili" d?rslikl?ri t?rcüm? edilir. Rus dili d?rsliyinin haz?rlanmas? planda olsa da, tezlikl? realla?d?r?lmas? n?z?rd? tutulmay?b. V sinif? ehtiyat d?rslikl?rin konsepsiyas? üz?rind? i? gedir. Eyni zamanda bu il m?kt?b?q?d?r t?hsil üçün yeni alternativ d?rslikl?r d? haz?rlan?r.

Növb?ti t?dris ilind? is? d?rslikl?rin s?na??na c?lb edil?c?k birinci sinif ?agirdl?rinin say? art?r?lacaq. Yeni d?rslikl?r 5000-6000 birinci sinif ?agirdi il? t?krar s?naqdan keçiril?c?k. Növb?ti n?tic? d? u?urlu olarsa, 2020-2021-ci t?dris ilind?n m?kt?bl?rimizd? Az?rbaycan dili, riyaziyyat v? ingilis dili f?nl?ri üzr? ehtiyat d?rslikl?rin t?drisi n?z?rd? tutulub.

Ehtiyat d?rslik

?btidai sinifl?r üçün Az?rbaycan dili v? riyaziyyat üzr? ehtiyat d?rslikl?rin haz?rlanmas? Nazirl?r Kabinetinin s?r?ncam?na ?sas?n h?yata keçirilir. Bu d?rslikl?rin mahiyy?ti il? ba?l? s?r?ncam?n icras?na ba?land??? ilk günd?n anla??lmazl?q hiss olunmaqdad?r. "Ehtiyat" olmas? bu d?rslikl?rin istifad?d? olan d?rslikl?rl? yana?? istifad? olunaca?? fikrini yarad?rd? ki, bu da ça?q?nl??a s?b?b olurdu. Hans? d?rsliyin hans? ??raitd?, n? vaxt istifad? edil?c?yi il? ba?l? çoxlu suallar yaran?rd?. Art?q m?s?l? ayd?nla??b. T?hsil ?nstitutu t?r?find?n haz?rlanan bu d?rslikl?r dilin v? riyaziyyat?n t?drisind? beyn?lxalq t?crüb?y? v? müasir t?lim texnologiyalar?na ?saslan?r v? haz?rda istifad?d? olan ?n?n?vi d?rslikl?rd?n m?zmun v? metodologiya bax?m?ndan f?rql?nir. Ancaq geni? elmi-pedaqoji ara?d?rmalar n?tic?sind? ?rs?y? g?l?n müasir d?rslikl?r haz?rki d?rslikl?ri inkar etmir.

Yeni d?rslikl?rin f?rqli c?h?tl?ri oxunaql?l???, görünü? v? dizayn? il? ?agirdin motivasiyas?n? qald?rmas? il? d? ortaya ç?x?r.

Ehtiyat d?rslikl?ri kim v? nec? yazd?

?ndiy?d?k ölk?mizd? d?rslikl?r n??riyyatlarda haz?rlan?b. Kiçik mü?llif hey?tl?rinin haz?rlad??? d?rslikl?r? münasib?t is? birm?nal? olmay?b. Maraql?d?r, b?s ehtiyat d?rslikl?r harda v? nec? haz?rlan?r?

?lk növb?d? qeyd ed?k ki, ehtiyat d?rslikl?rin haz?rlanmas? prinsipl?ri d?rslikl?rin ?n?n?vi haz?rlanmas? prinsipl?rind?n ciddi sur?td? f?rql?nir. Ehtiyat d?rslikl?rin yaz?lmas? i?inin t??kili üçün T?hsil ?nstitutunda T?dris Resurslar? M?rk?zi yarad?l?b. Bu prosesin ilk m?rh?l?sind? T?hsil Nazirliyi t?r?find?n verilmi? elan ?sas?nda Az?rbaycan dili üzr? 160, riyaziyyat f?nni üzr? is? 145 mü?llim aras?nda üç m?rh?l?li müsabiq? keçirilib. D?rslik haz?rl???na ali m?kt?b v? universitetl?rd? çal??an alim v? pedaqoqlar c?lb edilib. T?drisi xarici proqramlar ?sas?nda qurulan bir çox beyn?lxalq m?kt?bl?rd? görü?l?r keçirilib, onlar?n t?crüb?l?ri öyr?nilib. H?min m?kt?bl?rd? çal??an mü?lliml?r müsabiq?y? d?v?t olunub. Daha sonra ehtiyat d?rslikl?rin konsepsiyas? haz?rlan?b v? m?zmunu t?kmill??dirilib.

M?zmunun nec? t?kmill??dirilm?yin? baxaq. Dil v? riyaziyyat?n t?drisind? dünyada q?bul olunmu? müasir

yana?malar t?hlil edildikd?n sonra qabaqc?l t?hsil sisteml?rinin müvafiq kurikulumlar? v? t?limin pedaqoji prinsipl?ri öyr?nilib. N?tic?d?, yarad?lan ehtiyat d?rslikl?rin strukturu, t?lim metodikas?, müasir metodoloji yana?malar v? dig?r konseptual prinsipl?r ümumil??diril?r?k xüsusi s?n?d formas?nda haz?rlan?b. Bunun n?tic?sidir ki, yeni d?rslikl?rd? beyn?lxalq qiym?tl?ndirm?l?rd? n?z?r? al?nan bacar?qlar?n inki?af etdirilm?sin? nisb?t?n daha çox yer verilib. T?hsil ?nstitutunun direktor ?v?zi Emin ?mrullayevin sözl?rin? gör?, Az?rbaycan dili d?slikl?rind? PIRLS, riyaziyyat d?rslikl?rind? is? TIMSS beyn?lxalq qiym?tl?ndirm?sind?n ir?li g?l?n t?l?bl?r n?z?r? al?n?b: “4-cü sinif ?agirdl?ri aras?nda m?tnl?rin oxunun v? qavraman?n (PIRLS) v? riyazi t?hsilin (TIMSS) keyfiyy?tinin qiym?tl?ndirilm?si il? ba?l? beyn?lxalq t?dqiqatlar?n ç?rçiv? s?n?dl?ri t?hlil edilib. ?btidai sinifl?rd? Az?dbaycan dili v? riyaziyyat f?nl?ri üzr? haz?rda istifad? olunan t?hsil proqramlar?n?n t?kmill??dirilm?si üzr? t?klifl?r haz?rlan?b”.

S?naqlar n? göst?rir?

T?dris resurslar?n?n istifad?sind?n ?vv?l onlar?n s?naqdan keçirilm?si t?lim materiallar?n?n keyfiyy?tini art?rmaq üçün mühüm m?rh?l?dir. Dünyan?n apar?c? t?hsil sisteml?rind? bu m?rh?l? xüsusi ?h?miyy?t k?sb ets? d?, ölk?mizd? ehtiyat d?rslikl?rin s?naq m?rh?l?si ilk t?crüb? olaraq maraq oyad?r.

Pilot layih?d? i?tirak ed?n sinifl?r ölk?mizin müxt?lif ??h?r, rayon v? k?ndl?rini ?hat? edir. S?naq müdd?tind? mü?lliml?rl? s?x ?m?kda?l?q edilir v? onun n?tic?l?ri xüsusi blanklarda t?qdim olunur. Bu müdd?td? ekspertl?rin i?tirak? il? d?rslikl?rin müzakir?si t??kil olunur v? ictimai r?y öyr?nilir. Sonda s?naqda i?tirak ed?n mü?llim, ekspert, r?yçil?rin irad v? t?klifl?ri ümumil??diril?c?k v? d?rslik komplektl?rinin kütl?vi istifad?si üçün müvafiq düz?li?l?r edil?c?k.

?agirdl?r m?kt?b?haz?rl?q qruplar?ndan g?lirs?...

B?s, bu s?na??n ilkin n?tic?l?ri n? göst?rir? Az?rbaycan m?kt?bl?rind? istifad?y? veril?n beyn?lxalq t?crüb?y? v? müasir t?lim texnologiyalar?na ?saslanan yeni d?rslikl?ri oxuyub qavraya bilirl?rmi?

Qeyd ed?k ki, ?agirdl?rin 1-ci sinf? m?kt?b?haz?rl?q qruplar?ndan mü?yy?n s?viyy? il? g?ldikl?ri ehtiyat d?rslikl?rd? n?z?r? al?n?b.

Mü?ahid?l?r göst?rir ki, m?kt?b?haz?rl?qdan g?l?n birinci sinif ?agirdl?rinin qavramas?nda h?r hans? problem yoxdur. Problem o sinifl?rd? yaran?r ki, yar?s? m?kt?b?haz?rl?qdan, dig?r yar?s? is? birba?a birinci sinf? g?lib.

Emin ?mrullayevin sözl?rin? gör?, bu, h?m mü?llim üçün, h?m d? ?agirdin m?kt?b? öyr??m?sind? problem yarad?r: “Art?q birm?nal?d?r ki, sür?timiz? birba?a m?kt?b? g?l?n u?a??n haz?rl?q s?viyy?sinin olmamas? m?nfi t?sir edir. Bir neç? il ?vv?l 20-25 faiz u?aq m?kt?b?haz?rl?qdan g?lirdi v? sinifd?ki 70-75 faiz u?aq birba?a birinci sinifd? oxuyurdu. Bu halda 20-25 faiz gözl?m?li olurdu ki, sinifd?ki ?ks?riyy?t onlar?n s?viyy?sin? çats?n v? bundan sonra birg? yola davam etsinl?r. Ancaq art?q u?aqlar?n 70 faiz? q?d?ri m?kt?b?haz?rl??a c?lb edilib v? bu göst?rici tezlikl? 90 faiz? çatd?r?lacaq. T?bii ki, birinci sinf? 90 faiz u?aq m?kt?b?haz?rl?qdan g?lirs?, art?q d?rslikl?r bu amil n?z?r? al?naraq yaz?lacaq”.

Mü?lliml?r t?lim keçm?lidir

Ehtiyat d?rslikl?r mü?lliml?rl? ba?l? da t?dris prosesind? b?zi yanl??lar? ortaya ç?xar?b: “Mü?lliml?r ?agirdl?r? Az?rbaycan dili f?nni üzr? tap??r?q ver?rk?n daha çox hüsnx?tt? fikir verir, oxuyub anlamas?na az diqq?t ay?r?rlar.

Mü?ahid?miz ondan ibar?tdir ki, qavrama, anlama, dü?ünm?k, t?nqidi dü?ünm?k kimi bacar?qlar?n önün? ç?xan ?n?n?vi bacar?qlar h?l? d? var".

Bunu n?z?r? alaraq, ehtiyat d?rslikl?rl? i?l?y?n mü?lliml?r? ixtisasart?rma t?liml?ri keçiril?c?k. E.?mrullayevin sözl?rin? gör?, yeni d?rslikl?rd?n istifad?d? mü?lliml?rin d?st?y? ehtiyac? oldu?u monitorinql?rd?n ayd?n görünür: "Xüsus?n d?, beyn?lxalq qiym?tl?ndirm?l?rd? ölçül?n, Az?rbaycanda t?drisi ?n?n?vi hesab edilm?y?n sah?l?rl? ba?l? t?liml?r? ehtiyac var. M?s?l?n, h?rfl?ri öyr?d?rk?n h?l? d? mü?lliml?r aç?q-qapal?, dodaqlanan-dodaqlanmayan sait oldu?unu da öyr?dirl?r. Halbuki 6 ya?l? u?aq üçün bunun heç bir ?h?miyy?ti yoxdur. Bunu sonradan da öyr?n? bil?r v? öyr?n?c?k d?. Yaxud, birinci sinifd? ?d?dl?r keçilir. Onlar? metodik olaraq r?q?ml?rl? müqayis? etm?k lüzumsuzdur. Bizim mü?lliml?r el? hesab edir ki, u?aqlara yax??l?q edirl?r. Halbuki bu u?aqlar üçün art?q yükdür. Yeri g?lmi?k?n, m?tnl?rin h?cmi il? ba?l? çal???r?q ki, norma yaradaq. Ümumi?l?k sözl?r v? sözl?rin i?l?nm? tezliyi il? ba?l? m?s?l?l?r? bax?lmal?d?r. Az?rbaycanda m?tnl?rin statistik ölçm?si il? ba?l?, dem?k olar ki, qayda yoxdur. ?nsanlar m?tnl?r? daha çox emosional yana??rlar. Ancaq dünyada bu v? ya dig?r m?tni ölç?n elmi-statistik al?tl?r var. Çal???r?q ki, bu al?tl?rd?n istifad? ed?r?k verilmi? m?tnin hans? ç?tinlik d?r?c?sind? oldu?unu mü?yy?n etdikd?n sonra onu d?rsliy? salaq".

Ehtiyat d?rslikl?r n?l?r? s?b?b olacaq?

Bel?likl?, yeni d?rslikl?r art?q istifad?d?dir. Onlarla ba?l? ilkin r?y d? var. H?min r?y? güv?ns?k, yeni d?rslikl?rin sad?c? ?agirdl?r v? mü?lliml?ri deyil, h?m d? valideynl?ri t?hsil prosesinin f?al i?tirakç?s?na çevir?c?yi ?übh? do?urmur: "?n?n?vi d?rslikl?r d?rslik, mü?llim üçün v?sait v? i? d?ft?rind?n ibar?t olurdusa, yeni d?rslik komplektl?rind? m?zmunu valideynl?rin ba?a dü?m?si, ?agirdl?rin evd? d?rs? haz?rl???na köm?k etm?l?ri, u?aqlar?n günd?lik h?yat t?rzi il? ba?l? valideynl?r? tövsiy?l?r d? haz?rlan?b".

Emin ?mrullayevin fikrinc?, bu, valideynl?ri t?dris prosesin? daha yax?ndan c?lb etm?y? imkan ver?c?k. D?rslik komplektin? daxil olan valideyn b?l?dçisi valideynl?rin pedaqoji maarifl?ndirilm?sind? böyük rol oynayacaq v? onlar? t?dris prosesin? c?lb ed?c?k.

Ehtiyat d?rslikl?r mü?llim-pedaqoji kontingentin inki?af?na da ciddi t?kan ver?c?k, ?agirdl?rin beyn?lxalq qiym?tl?ndirm?l?rd? n?tic?l?rinin yüks?lm?sin? ??rait yaradacaq.

"Az?rbaycan mü?llimi" q?zeti